



Riktlinje för specialkost och anpassade måltider i förskola och skola

Dokumenttyp:	Riktlinje
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (2019-05-22 § 99) via måltidspolicyn
Gäller för:	Barn- och utbildningsförvaltningen
Giltig fr.o.m.:	2019-07-01
Dokumentansvarig:	Måltidschef, måltidsservice
Senast reviderad:	2024-11-11
Senast granskad:	2024-11-11

Specialkost och anpassade måltider

Specialkost kan erbjudas till barn/elever/personal med kostrelaterade sjukdomar, matallergi och/eller andra överkänslighetsreaktioner. Anpassningar av religiösa skäl, etiska skäl eller vid neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) erbjuds också. För att få specialkost ska personen äta samma specialkost i hemmet. Specialkost och anpassade måltider tillagas endast av upphandlade livsmedel.

Specialkost

Specialkost är en kost som är anpassad till ett visst sjukdomstillstånd och som avser medicinskt motiverande avvikelser från normalkosten.

Om du ansöker om specialkost p g a födoämnesallergier eller sjukdom behöver det styrkas med ett läkarintyg. Det ska skrivas av legitimerad vårdpersonal såsom läkare, dietist, psykolog eller logoped. Anteckningar från din patientjournal på 1177 där medicinsk diagnos/orsak till behovet av specialkost framgår godkänns också.

För bland annat följande allergier och överkänsligheter behövs ett läkarintyg:

- Celiaki (glutenintolerans)
- Komjölksprotein
- Laktosfri kost
- Ägg
- Frukter
- Grönsaker
- Fisk
- Skaldjur
- Sojaprotein
- Jordnötter, nötter, mandel, sesamfrö
- Diabetes

I Måltidsservice kök inom skola och förskola får det inte finnas jordnötter, nötter, mandel eller sesamfrö. Vissa livsmedel innehåller spår av dessa, men serveras inte till matgäster som anmält allergi mot dessa. Det är därför viktigt att ansökan om specialkost lämnas in. Måltidsservice har ingen kännedom om det finns nötter i skolans övriga lokaler.

Anpassade måltider

Med anpassad måltid avses anpassningar som bedöms vara nödvändiga för att individen ska klara sin skolgång eller vistelse på förskolan. Utöver själva maten kan sådana anpassningar även innefatta måltidsmiljön. Till kategorin hör behov av mat- och måltidsanpassningar för barn/elever med fysiska, sensoriska, kognitiva, utvecklingsbetingade eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Kategorin omfattar även kostavvikelser av etiska och religiösa skäl.

Anpassningar vid NPF, selektiv ätstörning och liknande

Det är vanligt att barn/elever med exempelvis ADHD eller en diagnos inom autismspektrumet har problem med mat och situationer kring måltider. Det kan finnas flera orsaker till utmaningarna och det är viktigt att dessa utreds noga. För att få måltidsanpassning vid NPF (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning), selektiv ätstörning och liknade, krävs ett intyg från specialpedagog inom förskola eller ett intyg från skolsköterska inom skolan. Innan intyg för elev skrivs, ska ärendet behandlas av EHT (elevhälsoteamet) på skolan och liknande möte inom förskolan för barnet. Har man ett läkarintyg så behöver man inte intyg från förskolan/skolan.

För att undvika att berättigade behov av måltidsanpassningar med tiden utvecklas till mer godtycklig efterfrågan på "önskekost" är det viktigt att man kontinuerligt följer upp med dialogmöten. Denna individanpassade kost är alltså inte någon önskekost som man kan få för att man inte tycker om maten i förskolan/skolan. På grund av att en del barn/elever har snäv kosthållning kan deras anpassade måltid inte säkerställas vara näringsmässigt fullgod.

Anpassningar av religiösa och etiska skäl

Förskola

Du måste ansöka om ditt barn inte äter fläsk- eller nötkött, eller om det endast äter vegetarisk mat eftersom det endast serveras en maträtt. Barnet kommer att serveras ett annat fullgott alternativ. Om ditt barn endast äter vegansk mat måste du ansöka om vegankost med förbehållet att inte alla veganska måltider kan garanteras vara fullgoda näringsmässigt.

Skola

I skolan serveras alltid två alternativ varav ett är lakto-ovo-vegetariskt. Skolelever som inte äter fläsk- eller nötkött eller om de endast äter vegetarisk mat kan varje dag äta minst ett av alternativen som serveras. Ansökan om specialkost behöver inte göras.

Om ditt barn har specialkost samt äter fläskfri, nötfri eller vegetarisk kost behöver detta anges i ansökan under "övrig information till köket". Om ditt barn endast äter vegansk mat måste du ansöka om vegankost med förbehållet att inte alla veganska måltider kan garanteras vara fullgoda näringsmässigt.

Förskola och skola

Du kan ansöka om vegankost med förbehållet att inte alla veganska måltider kan garanteras vara fullgoda näringsmässigt. Ansökan måste göras för barn/elever både i förskolan och i skolan. Vetlanda kommun friskriver sig från ansvar för eventuella negativa följder som vegankost skulle kunna skapa.

Vid ansökan får vårdnadshavare eller myndig elev godkänna att de är ansvariga för att måltiderna i hemmet kompletteras med berikade livsmedel eller kosttillskott för att tillgodose alla näringsämnen som man behöver samt vid behov ha en dialog med elevhälsan eller vården. Elev i grundskolan/gymnasiet ska i ansökan också godkänna kompletteringen av livsmedel och/eller kosttillskott i hemmet.

Kost som inte erbjuds

Vi erbjuder inte halalkost, koshermat eller kosten som utgår från till exempel ekologiskt odlad mat, närproducerad mat eller olika dieter.

Laktosreducerad kost

Om du eller ditt barn är känslig för mycket mjölkprodukter i maten kan du ansöka om laktosreducerad kost. Det behövs inget medicinskt intyg för detta. Då får man ett laktosfritt alternativ när maten innehåller mycket mejeriprodukter som till exempel stuvade makaroner, fläskpannkaka och lasagne. Som dryck erbjuds laktosfri mjölk.

Om du eller ditt barn bara är lite känslig för laktos kan du välja att få laktosfri mjölk som dryck, kalla såser och yoghurt (för de som äter frukost eller mellanmål).

Så ansöker du om specialkost eller anpassade måltider

Du ansöker om specialkost via e-tjänsten Specialkost <https://sjalvservice.vetlanda.se/specialkost>

För att ansöka behöver du ett BankId. Saknar du BankId kan du göra ansökan via pappersblankett som du kan beställa eller hämta på Vetlanda kontaktcenter tel. 0383-971 00.

Ansökan gäller ett läsår i taget och ska förnyas inför varje hösttermin. Ansökan måste även förnyas om det sker en förändring i överkänslighet eller i den medicinska bedömningen. Personal som är i behov av specialkost ansöker på samma sätt.

Eftersom det krävs viss planeringstid för inköp och beställning av livsmedel kan måltidsservice inte garantera att specialkosten kan tillagas direkt efter ni gjort ansökan. Under övergångsperioden kommer köket att tillaga anpassad mat till eleven i så god utsträckning som det är möjligt.

Det är ditt ansvar att informera övrig skolpersonal om du eller ditt barn har behov av specialkost. Den anmälan du gör gäller bara den kost som vi lagar i skolrestaurangens kök.

Hantering av ansökan

Ansökan om specialkost, anpassad måltid och intyg (i de fall det krävs) hanteras av måltidsservice. När ansökan är godkänd skickas en produktionsrapport till köket för tillagning av specialkosten eller den anpassade måltiden.

Vid frånvaro

Kontakta köket vid frånvaro och avboka behovet av specialkost eller anpassad kost. Ring direkt till köket eller ring via kontaktcenter, 0383-971 00, fråga efter skolans/förskolans kök. Detta för att minska matsvinnet. Glöm inte meddela när kosten önskas igen.

Om behovet av specialkost/anpassad kost inte är aktuellt längre ska detta meddelas till måltidsservice.

Om specialkost eller anpassad kost inte hämtas under två veckor utan rapporterad frånvaro kommer ärendet att avslutas. Om behov av specialkost eller anpassad kost kvarstår krävs det en ny ansökan.